

УДК 347.961

М. Бондарєва, канд. юрид. наук, доц.

РЕАЛІЗАЦІЯ СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИН В НОТАРІАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

*Власність базується на договорі і на формальностях,
які роблять її доказовою і правомірною*
Г. Гегель [1]

В статті аналізуються особливості реалізації спадкового правовідношення в нотаріальному процесі.

Ключові слова: спадкове правовідношення, нотаріальне процесуальне правовідношення, нотаріальний процес.

В статье анализируются особенности реализации наследственного правоотношения в нотариальном процессе.

Ключевые слова: наследственное правоотношение, нотариальное процессуальное правоотношение, нотариальный процесс.

In article is analyzed some peculiarities of theoretical aspects of realization of hereditary legal relationship in notarial process.

Key words: the peculiarity of procedural legal relationship, notary.

Роль нотаріату у забезпеченні та охороні прав фізичних та юридичних осіб визначається, головним чином, його особливою правовою природою. Будучи заснованим як інститут, покликаний забезпечувати та гарантувати стабільність господарського обігу і суб'єктивних прав та інтересів осіб, що беруть в ньому участь, нотаріат сьогодні функціонує як система органів та посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені Законом України "Про нотаріат", з метою надання їм юридичної вірогідності (стаття 1 Закону України "Про нотаріат" від 2.09.1993 № 3425-XII).

Будучи інститутом громадянського суспільства нотаріат здійснює свою діяльність, яка найбільш повно відповідає приватно – правовому характеру права спадкування; її публічний характер дозволяє надати правам та обов'язкам суб'єктів спадкових правовідносин офіційного характеру; а кваліфікована юридична допомога нотаріуса сприяє законності і правовій визначеності прав в сфері спадкування.

Нотаріальні провадження, у межах яких відбувається встановлення і накопичення юридичних фактів – передумов реалізації спадкових правовідносин, пропонуємо в контексті даного дослідження об'єднати під загальною формулюванням "**спадкові провадження**". А оскільки метою звернення особи до органів нотаріату є вирішення юридичної (нотаріальної) справи, то в контексті дослідження спадкових правовідносин можна говорити про таку мету заявника, як вирішення спадкової нотаріальної справи. Визначення кола нотаріальних проваджень, які можуть бути віднесені до "спадкових", полягає, як видається, у площині визначення суті тих конкретних матеріальних правовідносин, доречі, не обов'язково спадкових, які опосередковуються цими нотаріальними провадженнями, і з вчиненням яких пов'язується реалізація таких правовідносин. При цьому слід, як видається, виходити із загально правового розуміння спадкового правовідношення як відношення між спадкоємцями з приводу спадщини. Мова може йти про правовідносини різної правової природи, пов'язані зі спадкуванням, але при цьому не спадкові: відносини визначення особою її волі на випадок смерті стосовно майна, відносини між спадкоємцями і кредиторами або боржниками спадкодавця, між спадкоємцями і нотаріусом тощо).

Запропонований підхід може бути обґрунтований ходом формування юридичного складу, який породжує реалізацію спадкового правовідношення. Мається на увазі, наприклад, складання особою заповіту, зміст яко-

го після смерті заповідача відтворює волю заповідача-спадкодавця і визначає вид спадкування, суб'єктний склад спадкового правовідношення при спадкуванні за заповітом, впливає на частку участі кожного з учасників спадкового наступництва.

Тому думається, що коло нотаріальних проваджень, в яких набувають оформлення, можливо на майбутнє, правовідносини, в тому числі і спадкові, не може обмежуватися тільки провадженнями, безпосередньо пов'язаними з оформленням спадкових прав, а повинні, з нашої точки зору, включати і інші нотаріальні провадження, які є фактично процесуальними засобами охорони прав громадян, і правовий результат яких впливає на спадкові правовідносини (посвідчення заповіту; договору довічного утримання (догляду) у випадках його фактичної реалізації після смерті відчужувача, спадкового договору, видача свідоцтва виконавцю заповіту).

Погоджуємося з висловлюванням П.С.Нікітюка, що "спадкове право в широкому розумінні цього слова є сукупністю матеріально-правових і процесуальних норм. Останні регулюють процедуру реалізації спадкових прав. Процесуальною визнається нами діяльність нотаріальних органів по охороні або підтвердженню спадкових прав та вирішення ними деяких інших питань, пов'язаних зі спадкуванням" [2].

Зрозуміло, не можна ставити реалізацію спадкових правовідносин у виключну залежність від нотаріальної процедури, маючи на увазі ситуації, коли процес спадкування обумовлюється достатніми для настання юридичних наслідків діями спадкоємців, і відсутністю потреби звертатися до процедури нотаріального підтвердження факту або права. Іншими словами, як пишуть С.Я.Фурса та Є.І.Фурса, "неможливо спадковий процес ототожнювати з нотаріальним" [3]. Йдеться, наприклад, про випадки успадкування тільки предметів звичайної домашньої обстановки і вжитку.

Але при цьому не слід і недооцінювати значення нотаріальної процедури підтвердження прав спадкування або прав на спадкове майно, оскільки, наприклад, "розпорядження деякими видами майна, яке переходить у порядку спадкування (зокрема, нерухомістю), неможливе без свідоцтва про право на спадщину" [4].

Вважаємо, що **нотаріальні провадження виступають в якості юридичних фактів і для нотаріальних правовідносин, і для правовідносин матеріальних, зокрема спадкових.**

Під юридичним фактом при цьому слід розуміти, за твердженням Е.В.Васьковського, обставини, які тягнуть не тільки рух правовідношення, але і "охорону права" [5]. Дане твердження ґрунтується, як відмічається в

літературі, серед іншого і на вказівках норм права, які з фактом вчинення нотаріального провадження пов'язують перехід права власності на нерухоме майно, яке відчужується або успадковується.

О.А.Красавчіков, "вирішуючи питання про віднесення або не віднесення того чи іншого факту до юридичних" вважає неможливим виходити тільки з того, чи додає він (факт) щось з "фактичної сторони". На думку вченого існують факти, які нічого не додають з фактичної сторони, але можуть привнести дещо зі "сторони юридичної" [6].

В такому смислі нотаріальні провадження нічого з "фактичної сторони" дійсно не змінюють, але при цьому є необхідними елементами юридичного складу, накопичення якого *в чіткій логічній послідовності у визначених часових межах* призводить до настання юридичного наслідку – набуття спадкоємцем права власності на успадковане нерухоме майно. В цьому і полягає "привнесення з юридичної сторони".

Згідно з загальноприйнятою класифікацією юридичних складів аналізовані юридичні склади, в межах яких відбувається реалізація спадкового правовідношення, можуть бути віднесені до так званих "зв'язаних" *юридичних складів*. Послідовне вчинення певних дій в такому складі відбувається за рахунок активності не тільки власне спадкоємців, але і інших осіб, в тому числі і нотаріуса. Єдине, що слід врахувати, взаємодія спадкоємця і нотаріуса обмежується рамками нотаріального процесуального правовідношення, а не відношення матеріального – спадкового.

В розвиток цієї думки зазначимо, що нотаріальні провадження, в першу чергу, слід розглядати у зв'язку із етапністю (стадійністю) реалізації цивільного правовідношення, "в якості одного з ланцюгів загальної сукупності обставин та фактів, які відображають рух цивільно-правового зв'язку" [7] і сприяють такому розвитку. Часова обмеженість і жорстка залежність у послідовності настання юридичних фактів у спадковому правовідношенні свідчить про його стадійність (етапність) і опосередковується нотаріальною процедурою, в контексті якої ці факти встановлюються.

Таким чином вважаємо, що *спадкове правовідношення само по собі не є юридичним фактом, а тому і не породжує юридичних наслідків, і лише в окремих випадках виступає в якості загальної передумови настання юридичних наслідків. Реалізація спадкового правовідношення безпосередньо пов'язана в межах одного юридичного складу з нотаріальною процедурою оформлення прав, які є змістом такого правовідношення.*

В контексті зазначеного видається необхідним акцентувати увагу на **нотаріальному провадженні** як елементі складного юридичного складу, в межах якого реалізується спадкове правовідношення.

Нотаріальне провадження в системі юридичних фактів можна розглядати як правомірне діяння, що являє собою елемент складних юридичних складів, які тягнуть юридичні наслідки. При цьому автономність нотаріального провадження як самостійного і при цьому одного юридичного факту, який тягне настання юридичного наслідку, є неможливою. Нотаріальне провадження виступає як самостійний *елемент* юридичного складу, який при цьому є настільки значущим, що відсутність його призводить до відсутності юридичного складу, а відтак і до ненастання юридичних наслідків.

Іншими словами, наприклад, нотаріальне посвідчення заповіту може розцінюватися, в контексті сказаного, поряд з волевиявленням заповідача (теж юридичним фактом), як юридичний факт, встановлення якого нотарі-

усом є необхідним в процесі реалізації спадкового правовідношення в разі смерті спадкодавця. Окрім названого факту, накопичення юридичного складу, наслідком якого стане перехід до спадкоємців права власності на успадковане нерухоме майно, здійснюється за рахунок інших юридичних фактів: необхідних в запропонованій ситуації прийняття спадщини спадкоємцями за заповітом (що дозволить визначити вид спадкування і, в кінцевому результаті, виконати волю заповідача), а також нотаріального оформлення, в разі необхідності, спадкових прав таких спадкоємців свідоцтвом про право на спадщину.

В якості прикладу можна навести також і іншу ситуацію.

Згідно зі статтею 1302 Цивільного кодексу України спадковий договір, предметом якого є нерухоме майно, має бути посвідчений нотаріально. Таким чином, укладення спадкового договору обумовлює існування двох самостійних юридичних фактів: власне укладення договору його сторонами і нотаріальне його посвідчення. Комплекс вказаних дій "дозволяє визнати наявність накопиченого юридичного складу, який тягне юридичні наслідки" [8].

За додатковими функціями нотаріальні провадження можуть розглядатися як факти, які спрямовані на встановлення законності майнового обігу, і підтверджують вже існуючі цивільні відносини, сприяють реалізації суб'єктивних прав. Видача свідоцтва про право на спадщину, в заданому аспекті, підтвердить наявність у спадкоємця, що прийняв спадщину, права на неї, а функція сприяння реалізації права на спадщину буде полягати у його оформленні свідоцтвом і перетворенні у право власності після реєстрації спадщини в реєструючому органі.

Узагальнюючи сказане, при визначенні переліку нотаріальних проваджень, які пропонують умовно узагальнити під формулюванням "**спадкові**", як такі, у *процесуальній формі яких через посвідчення або засвідчення безспірного права або факту здійснюється реалізація спадкового правовідношення*, думаю, слід врахувати також обставини процесуального толку.

Як було відмічено в літературі "поява закінченого результату правовідношення тягне за собою припинення даного правовідношення, оскільки мета останнього досягнута" [9]. Іншими словами, реалізація будь-якого правовідношення має розцінюватися в якості юридичного наслідку. І відтак *реалізація спадкового правовідношення знаходиться у прямій кореспонденції з правовідношенням процесуальним*, наприклад, нотаріальним процесуальним (в разі знаходження у складі спадкової маси нерухомого майна, і, зрозуміло, необхідності застосування нотаріальної процедури для оформлення спадкових прав), оскільки юридичні наслідки у формі реалізації спадкового правовідношення настануть, як відмічалося вище, тільки в результаті накопичення юридичного складу, тобто наявності двох юридичних фактів: реального вчинення відповідних дій спадкоємцями (наприклад, прийняття спадщини шляхом подання про це заяви нотаріусу) і засвідчення цього факту нотаріусом.

В розвиток вже сказаного хочу додати ще деякі міркування, які не в меншій мірі вплинули на підходи до викладення даного матеріалу, і стосуються суті і етапності самого спадкового правовідношення.

В сучасній літературі [10] піднімається питання взаємної обумовленості руху і реалізації правовідношення і форми, в якій це відбувається, але та полеміка, яка має місце, свідчить скоріше про недостатність уваги, що приділяється механізму реалізації правовідношення взагалі і спадкового правовідношення зокрема, а також про те, що єдина думка у відношенні цього ще на склалася.

Реалізація прав та обов'язків, які у сукупності складають зміст спадкового правовідношення, пов'язується із "вчиненням учасниками цього правовідношення відповідних правових дій. Рухаючи спадкове правовідношення, ці дії вчиняються у передбаченій законом або прийнятій практикою формі, в певній послідовності та у встановлені строки..." [11].

При цьому юридичні наслідки як загалом відома категорія сприймається і традиційно розуміється в контексті двох груп обставин: виникнення, зміни та припинення цивільного правовідношення, які узагальнюються як етапи його /цивільного правовідношення/ руху, не пов'язані з його реалізацією, та наслідків, що настають у зв'язку із реалізацією (здійсненням) [12] такого правовідношення. Застережуючи використання термінологічних формулювань "реалізація правовідношення" і "здійснення правовідношення" вважаємо вказані конструкції синонімічними і в подальшому в даній роботі будемо використовувати конструкцію "реалізація правовідношення" [13]. До другої групи юридичних наслідків – тих, настання яких зокрема О.А.Красавчиков пов'язує із реалізацією певного правовідношення, – відносяться, на думку вченого, стягнення штрафних санкцій, пред'явлення позову, визнання боргу тощо. Внаслідок сказаного, "наслідки реалізації цивільного правовідношення (особливо цивільної правосуб'єктності як елементу такого правовідношення), в тому числі і реалізації суб'єктивних цивільних прав і обов'язків" [8] в повній мірі можуть бути віднесені до юридичних наслідків, які породжують правовий ефект, і, що дуже важливо в контексті досліджуваного питання, реалізуються як юридичні факти у певній процесуальній формі.

З врахуванням викладеного видається очевидним, що **реалізація спадкового правовідношення відбувається, у визначених законом випадках, в межах нотаріальної процедури і є юридичним наслідком, правова результативність якого, в більшості випадків, напряму залежить від певного юридичного складу або окремого юридичного факту матеріального права** (смерті спадкодавця, прийняття спадщини спадкоємцем, наявності спадкового майна). Тому настання процесуальних наслідків у вигляді спочатку виникнення комплексу нотаріальних процесуальних правовідносин стосовно, скажімо, видачі свідоцтва про право на спадщину, а потім і припинення таких правовідносин, тягнуть процесуальні дії осіб, оснований на юридичних фактах матеріального – цивільного, спадкового права (заява про прийняття спадщини, про видачу свідоцтва про право на спадщину, угода спадкоємців про зміну черговості у спадкуванні тощо).

Таким чином, **процедурні наслідки у вигляді вчиненого нотаріального провадження і постановленого нотаріального акту в нотаріальному процесі щодо видачі свідоцтва про право на спадщину є результатом сукупності передумов (умов) як процесуальних, так і загальних.**

Проаналізуємо вказані умови.

До загальних обставин (умов), з наявністю яких пов'язується реалізація спадкового правовідношення при оформленні спадкоємцями права власності на спадщину – нерухоме майно в межах відповідної нотаріальної процедури і, відповідно, можливість вчинення такого нотаріального провадження, традиційно відносяться:

– норми права;

- процесуальна правосуб'єктність осіб, що беруть участь у нотаріальному провадженні;
- компетенція нотаріального органу
- процесуальне (процедурне) правовідношення;
- юридичні факти матеріального права.

В свою чергу до *процесуальних фактів*, які у сукупності з вказаними обставинами загального порядку породжують процедурні наслідки, може бути віднесено, за аналогією з судовими провадженнями, звернення особи до органів нотаріату. Специфічність процесуальної форми звернення спадкоємця до нотаріуса у спадкових справах полягає у формі такого звернення: на відміну від переважної більшості нотаріальних проваджень, форма його має бути, як правило, письмовою.

Таким чином, при визначенні переліку нотаріальних проваджень, в межах яких реалізуються спадкові правовідношення, слід враховувати такі міркування як *сутність матеріального правовідношення, процесуальним засобом охорони якого виступає нотаріальне провадження; обов'язковість застосування нотаріальної процедури при оформленні прав на майно, що переходить до особи в порядку спадкового правонаступництва; практична можливість реалізації (застосування) певних засобів охорони спадкових прав виключно у межах нотаріальної форми.*

1. Гегель Г. Философия права. – М., 1990. – С.255.
2. Никитюк П.С. Наследственное право и наследственный процесс. – Кишинев: "Штиица", 1973. – С.230.
3. Фурса С.Я., Фурса Е.І. Спадкове право. Теорія і практика. Навчальний посібник. – К.: Атака, 2002. – С.8; Спадкове право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: наук.-практ. посіб./ С.Я.Фурса, Е.І.Фурса, О.М.Клименко та ін.; За заг. ред. С.Я.Фурси. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2007. – С.6-7.
4. Дроников В.К. Наследственное право Украинской ССР. – Киев: Издательское объединение "Вища школа", издательство при Киевском государственном университете, 1974. – С. 145-146.
5. Васильовський Е.В. Учебник гражданского права. – М.: Статут, 2003. – С.139.
6. Красавчиков О.А. Юридические факты в советском гражданском праве. – М., 1958. – С. 135.
7. Косарева И.А. Роль нотариальных действий в гражданско-правовом регулировании. Дисс. ... канд.юр.наук. – Хабаровск, 2004. – С.53.
8. Рожкова М.А. Юридические факты гражданского и процессуального права: соглашения о защите прав и процессуальные соглашения/ Исслед. центр частного права. – М.: Статут, 2009. – С.22.
9. Толстой Ю.К. К теории правоотношения. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1959. – С.50.
10. Тужилова-Орданская Е.М. Понятие и способы защиты прав на недвижимое имущество. – М.: Издательство "Юрлитинформ", 2007. – С. 6-126; Базилевич А.И. Формы защиты субъективных гражданских прав. Дисс. ... канд. юрид. наук. – Ульяновск, 2001. – С.33-34.
11. Никитюк П.С. Наследственное право и наследственный процесс. – Кишинев: "Штиица", 1973. – С.230.
12. "Большая советская энциклопедия" пропонує під реалізацією (від лат. realis – речовий, дійсний), розуміти 1) здійснення будь-якого плану, проекту, програми, наміру ("Большая советская энциклопедия", Вид. 3, издательство "Советская энциклопедия", 1969 – 1978, 30 томов; Большой юридический словарь. 3-е изд., доп. и перераб. / Под ред. проф. А. Я. Сухарева. – М.: ИНФРА-М, 2007. – VI, 858 с. – (Б-ка словарей "ИНФРА-М").
13. Красавчиков О.А. Юридические факты в советском гражданском праве. – М.: Юрид. лит., 1958. – С. 75-76.

Надійшла до редколегії 19.10.10

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРИТЯГНЕННЯ СУДДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

У статті аналізуються деякі проблеми застосування інституту дисциплінарної відповідальності суддів загальної юрисдикції як однієї з гарантій принципу їх незалежності та неупередженості у зв'язку з прийняттям нового Закону України "Про судоустрій і статус суддів". Досліджується питання приводів та підстав дисциплінарної відповідальності суддів, аналізується порядок здійснення дисциплінарного провадження.

Ключові слова: дисциплінарна відповідальність, суддя, незалежність суддів, підстави дисциплінарної відповідальності, дисциплінарне провадження, дисциплінарне стягнення.

В статье анализируются проблемы применения института дисциплинарной ответственности судей общей юрисдикции как одной из гарантий их независимости в связи с принятием нового Закона Украины "О судоустройстве и статусе судей". Рассматриваются вопросы поводов и оснований дисциплинарной ответственности судей, анализируется порядок осуществления дисциплинарного производства.

Ключевые слова: дисциплинарная ответственность судей, судья, независимость судей, основания дисциплинарной ответственности, дисциплинарное производство, дисциплинарное взыскание.

In the article some problems of application of institute of disciplinary responsibility of judges of general jurisdiction are analysed as one of guarantees of principle of their independence and unprejudice in connection with adoption of a new Act of Ukraine "About judiciary and status of judges". The question of occasions and grounds of disciplinary responsibility of judges and the order of realization of disciplinary production is analysed.

Key words: disciplinary responsibility, judge, independence of judges, grounds of disciplinary responsibility, disciplinary exaction, disciplinary proceeding.

Однією з гарантій незалежності суддів є особлива процедура притягнення їх до дисциплінарної відповідальності, яка регламентується Законом України "Про судоустрій і статус суддів". Розповсюдженість у минулому випадків необґрунтованого притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності привернула увагу вчених до цієї проблеми, що зумовило існування в літературі різних точок зору щодо доцільності подальшого існування цього правового інституту. В той же час непоодинокі випадки невиконання суддями своїх професійних та особистих обов'язків потребують відповідного реагування з боку суспільства, в тому числі за допомогою інституту дисциплінарної відповідальності суддів. Саме тому це питання є важливим елементом ефективності та життєздатності судової системи України, оскільки від цього залежить подальше проведення судової реформи та забезпечення права на справедливий суд.

Прибічники скасування дисциплінарної відповідальності суддів вважають, що при наявності неправильної практики застосування заходів дисциплінарної відповідальності може постраждати авторитет судової влади і правосуддя [1]. Представники такої точки зору ведуть мову про те, що вчинки, за які суддя притягувався до дисциплінарної відповідальності, не сумісні з вимогами, що ставляться до судді. Тому, на їх думку, при вчиненні таких порушень повинно бути поставлене питання не про дисциплінарну відповідальність суддів, а про їх звільнення.

Противники скасування дисциплінарної відповідальності вказують на незадовільне кадрове забезпечення судової системи. Тому скасування відповідальності, на їх думку, приведе до такої дилеми: або змиритися з фактами неналежного виконання суддями своїх обов'язків, або, за наявності незначних порушень, ставити питання про звільнення судді з посади [2]. Слід погодитися з аргументованою думкою С.В.Подкопаса, що відмова від дисциплінарної відповідальності є передчасною, оскільки на практиці трапляється багато випадків недобросовісного ставлення суддів до своїх обов'язків, грубого порушення прав осіб, які не повинні залишатися без відповідного реагування [3]. Поряд з цим сама можливість застосування дисциплінарної відповідальності може стати одним із важелів незаконного впливу на суддів, який буде в руках тих, хто такою можливістю наділений. Саме тому доцільним є збереження та вдосконалення порядку притягнення суддів до дисциплінар-

ної відповідальності, який спрямований на зміцнення суддівської незалежності.

Підстави дисциплінарної відповідальності суддів визначені Конституцією України (ст. 126) та законом України "Про судоустрій і статус суддів" (ч.1 ст. 83). Серед таких підстав варто зупинитись на таких, як істотні порушення норм процесуального права при здійсненні правосуддя суддею. Законодавець називає такі порушення: відмова у доступі особи до правосуддя з підстав, не передбачених законом; порушення вимог щодо розподілу та реєстрації справ у суді, правил підсудності чи підвідомчості; необґрунтоване вжиття заходів забезпечення позову. Такий перелік підстав, як вбачається, не є вичерпним, оскільки називаються лише істотні порушення норм процесуального права. Але поняття істотних порушень норм процесуального права дається в ст. 370 Кримінально-процесуального кодексу України, ч.2 ст. 104 Господарського процесуального кодексу України. Аналіз таких істотних порушень процесуальних норм дозволяє поділити їх на дві групи: 1) безумовні (порушення закону, істотність яких наперед визначена законодавцем (ч.2 ст. 370 КПК України); 2) умовні (порушення закону, істотність яких визначається апеляційним чи касаційним судами під час розгляду кримінальної справи залежно від конкретних її обставин). Таким чином встановлення умовних істотних порушень процесуального закону потребує вивчення конкретних обставин справи, яка переглянута апеляційною чи касаційною інстанціями, які свідчать про те, що ці порушення перешкодили чи могли перешкодити суду всебічно, повно і об'єктивно розглянути справу і винести законне, мотивоване і обґрунтоване рішення по справі. Саме тому притягнення судді до дисциплінарної відповідальності з таких підстав можливе, якщо компетентний орган вивчить всі обставини справи після скасування судового рішення вищестоящими судовими інстанціями. Притягнути суддю до дисциплінарної відповідальності до винесення рішення вищестоящою судовою інстанцією неможливо, оскільки це буде суперечити принципу незалежності суддів.

Найпоширенішими підставами для порушення дисциплінарного провадження є порушення суддями строків розгляду справ, умисне порушення норм чинного законодавства при розгляді справ, несвоєчасне виготовлення мотивованих текстів рішень, порушення строків призначення справ до розгляду в апеляційній інстанції. Згідно аналізу дисциплінарної практики найпоширені-